

Голас Радзімы

№ 15 (2105)
13 красавіка 1989 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Гэтаму тэатру ўсяго адзін год. Ён дзіця тых перамен, што адбываюцца сёння ў нас у краіне. У рэпертуары мінскага тэатра сатыры і гумару «Хрыстафор» спектаклі і інтэрмедый на самыя вострыя тэмы сучаснасці, у сваіх рэпрызах артысты жыва адгукаюцца на ўсе падзеі сённяшняга жыцця ў краіне і ў рэспубліцы. І таму ў артыстаў заўсёды цесны кантакт з глядачом.

НА ЗДЫМКАХ: акцёрская труппа ля свайго тэатра; член мастацкага савета акцёр **Л. КЛУННЫ** і мастацкі кіраўнік **У. ПЕРЦАЎ**; мініяцюра «Вяселле».

Пра тэатр «Хрыстафор» чытайце матэрыял «Галоўная зброя — смех» на 6—7-й стар.

Фота С. КРЫЦКАГА.

● ЦІ ЛЁГКА ПРЫЖЫВАЕЦЦА НОВАЕ!

«Вяскоўцы выбралі арэнду»
Стар. 3

● ДЛЯ ТЫХ, ХТО ЧЫТАЕ НА РУСКАЙ МОВЕ, ЗМЕШЧАНЫ МАТЭРЫЯЛЫ НА 4-й стар.

● ЗАХОЎВАЮЧЫ ГІСТАРЫЧНЫЯ ТРАДЫЦЫІ

«Базыльянскія муры»
Стар. 7

СЕМІНАР-НАРАДА

У Брэсце адбыўся запальны семінар-нарада па пытаннях інтэграцыі сельскай гаспадаркі і прамысловасці, развіццю асабістых падсобных гаспадарак. У яго рабо-

це прынялі ўдзел члены Палітбюро ЦК КПСР Я. Лігачоў, сакратар ЦК КПСР А. Бакланав, кіраўнікі і спецыялісты з Беларусі, Украіны, Малдавіі, Літвы, Латвіі, Эс-

тоніі і Калінінградскай вобласці. Удзельнікі нарады пабывалі ў многіх сельскіх гаспадарках Брэстчыны, абмяняліся думкамі па вызначаных пытаннях.

Перад імі выступіў Я. Лігачоў. НА ЗДЫМКАХ: горад Брэст. Я. ЛІГАЧОЎ і ўдзельнікі семінара ўскладаюць кветкі да помніка У. І. Леніну.

У ЦК НАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

ЗРУХІ ЁСЦЬ!

Пад старшынствам сакратара ЦК КПБ В. Пачэнікава адбылося пасяджэнне Ідэалагічнай камісіі Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі. З паведамленнем выступіў міністр народнай адукацыі БССР М. Дзямчук. Асабліва ўвага была ўдзелена ім праблемам выкладання беларускай мовы ў навучальных установах рэспублікі. Адзначана, што ў выніку прынятых арганізацыйных мер і растлумачальнай работы спынены многія негатыўныя тэндэнцыі ў школе. З 1989/90 навучальнага года ўводзіцца вывучэнне беларускай мовы ў школах з рускай мовай навучання з I класа. Удасканалены праграмы па беларускай мове, рыхтуецца новая праграма па беларускай літаратуры. Уведзены пісьмовы экзамен (дыктоўка) па беларускай мове за курс няпоўнай сярэдняй школы з рускай мовай навучання. На ўсіх факультэтах педінстытутаў і на педпатоках універсітэтаў ўводзіцца ўступны экзамен па беларускай мове і літаратуры, у педвучылішчах — пісьмовы ўступны экзамен па беларускай мове.

М. Дзямчук ахарактарызаваў рад іншых мер, накіраваных на палепшэнне выкладання і функцыянавання ў навучальных установах рэспублікі беларускай мовы, выказаў прапановы па ўдасканаленню яе статусу.

Міністр культуры БССР Я. Вайтовіч раскрыў у сваім выступленні асноўныя аспекты праблемы захавання і развіцця нацыянальнай культуры. І тут сур'ёзнае значэнне надаецца ўдасканаленню структуры народнай адукацыі. Вялікую ролю, напрыклад, заклікана адыграць рэспубліканская праграма эстэтычнага выхавання, якая прадугледжвае рэзкае павелічэнне колькасці школ эстэтычнай накіраванасці.

Міністэрства і ведамствы пачалі распрацоўку канцэпцыі і асноўных мерапрыемстваў доўгатэрміновых праграм «Родная мова» і «Спадчына». Аднак дзейні іх пакуль разрозненыя, да гэтай важнай справы недастаткова падключаюцца шырокая грамадскасць, сродкі масавай інфармацыі.

Праграма «Спадчына» прадугледжвае комплекс мер па захаванню, адраджэнню і арганічнаму ўвядзенню ў наша жыццё нацыянальнай спадчыны, народных звычаяў і традыцый. З улікам велізарнага маштабу будучай работы ў справу выяўлення, рэстаўрацыі і рэканструкцыі аб'ектаў матэрыяльнай і духоўнай культуры беларускага народа трэба будзе ўключыць не толькі дзяржаўныя органы, установы культуры, навуковыя установы, але і шырокую грамадскасць.

Камісія падтрымала ідэю папярэдняй прапрацоўкі і абмеркавання найбольш важных раздзелаў праграм «Родная мова» і «Спадчына» ў працоўных калектывах, творчых саюзах, добраахвотных таварыствах, установах культуры, мясцовых партыйных і савецкіх органах.

Намечана пасля завяршэння распрацоўкі праектаў праграм апублікаваць іх у друку для ўсенароднага абмеркавання.

АНТЫВАЕННЫ РУХ

«УСПАМІНЫ ДЗЕЛЯ БУДУЧЫНІ»

У Беларускай камітэце абароны міру дасягнута дагаворанасць з прадстаўніцтвамі грамадска-рэлігійнай арганізацыі ФРГ «Ініцыятыва брэменскіх цэркваў за разбраенне» аб сумесным пошуку былых «усходніх рабоў» — вывезеных у гады другой сусветнай вайны на катаржныя работы ў фашысцкую Германію мірных жыхароў Беларусі.

Адзін з міратворчых лозунгаў пастарскага руху ФРГ, якім аб'яднаны разам з намі такія евангелісцкія арганізацыі, як «Хрысціянская мірная канферэнцыя», «Хрысціянская служба міру», «Ініцыятыва Лідзіцы» і іншыя, — гэта «ўспаміны дзеля будучыні», — сказаў кіраўнік дэлега-

цыі, пастар з горада Брэмена Хартмут Дрэвес. — Мы хочам адшукаць з дапамогай савецкіх прыхільнікаў міру былых вязняў фашысцкага рэжыму і арганізаваць па ўсёй Германіі сустрэчы з імі жыхароў тых гарадоў, у якіх яны перажылі нацысцкае рабства. У гэтым прыхільнікі нашай ініцыятывы бачаць самы рэзультатыўны ўклад у барацьбу са спробамі гістарычнай рэабілітацыі германскага фашызму, распальвання варожасці паміж савецкімі і нямецкімі народамі.

У Брэмене аўтарамі праграмы міжнароднага пошуку ахвяр германскага фашызму сталі актывісты арганізацыі «Ініцыятыва Лідзіцы», названай у памяць адной з вёсак у Чэхаславакіі, якую ў гады другой сусветнай вайны спасціг лёс беларускай Хатыні.

НАВУКА КІРАВАЦЬ

Конкурс маладых арганізатараў вытворчасці прайшоў у магілёўскім вытворчым аб'яднанні «Хімвалакно». Да ўдзелу ў гэтым мерапрыемстве былі запрошаны прадстаўнікі талінскай школы менеджэраў з Эстоніі. Звыш шасцідзесяці майстроў, начальнікаў участкаў і цэхаў, маладых інжынераў прынялі ўдзел у дзелавых гульнях. Саперніцтва было даволі вострым. Заданні даваліся самыя разнастайныя: складзі службовую запіску, разабрацца ў сітуацыі «Стрэс», правесці пошук заканамернасцей. Напружана прайшлі рэгламентуемыя дыскусіі, кіраўніцкі трэнінг. А распрацоўка схем ідэальнай кар'еры кіраўніка аказалася ў многім карыснай як для ўдзельнікаў конкурсу, так і для групы экспертаў.

Завяршыла конкурсны марафон дасціпная гульня «Арганізатар». У ёй было ўсё, як у жыцці: шэсць дырэктараў прадпрыемстваў, лідэраў конкурсу, набіралі сабе штат, размяркоўвалі фонд зароботнай платы, адпрацоўвалі новую тэхналогію эканамічнага стымулявання. Пасля заканчэння конкурсу найбольш здольныя з яго ўдзельнікаў пачалі заняткі ў школе менеджэраў.

НА ЗДЫМКУ: ўдзельнікі гульні (злева направа) інжынер-тэхнолаг Лілія ГАРБАЧОВА, начальнік цэха Віктар НІКІЦІН і механік Ігар АСТАШКЕВІЧ абмяркоўваюць атрыманае заданне.

ПАДПІСАНА ПАГАДНЕННЕ

ГРАНІ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Пагадненне аб прамым навуковым супрацоўніцтве паміж акадэміямі навук Беларусі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі падпісалі ў Мінску прэзідэнт АН БССР акадэмік Уладзімір Платонаў і першы віцэ-прэзідэнт АН ГДР акадэмік Ульрых Хофман. Праграмай сумеснага навуковага пошуку прадугледжаны даследаванні ў галіне матэрыялазнаўства для патрэб ядзернай энергетыкі. Узаемна карыснымі будуць намаганні па вывучэнню сейсмічнасці, выклікамай горнымі прамысловымі аб'ектамі, аналіз глыбінных разломаў зямной кары. Вялікі надзеі звязваюцца з каар-

дынацый фундаментальных і прыкладных даследаванняў у імуналогіі, мікрабіялогіі, цэпла- і машаабмене. Прадугледжана ў перспектыве наладзіць супрацоўніцтва і вучоных-грамадзянаў.

Пагадненне аб прамым супрацоўніцтве дае магчымасць больш аператыўна вырашаць творчыя пытанні, дзякуючы разумнаму падзелу працы, зменшыць кошт даследаванняў, дапаможа хутчэй укараняць іх вынікі ў практыку. Гэта ўжо траціе такое пагадненне. Раней былі падпісаны дакументы аб супрацоўніцтве з Польскай акадэміяй навук і Акадэміяй навук і мастацтваў Славакіі.

КІРМАШ-АУКЦЫЁН

«БелАЗ» — 3 МАЛАТКА

Дзе можна свабодна купіць аўтамабіль «БелАЗ»? Яшчэ няма да гэтага пытання. А сёння адкажыце: на кірмашы-аукцыёне ў Мінску.

Дзяржаўныя прадпрыемствы і кааператывы атрымалі тут цудоўную магчымасць прадаць і купіць звышпланавую і лішнюю прадукцыю, драгасную сыравіну, нават тэхнічныя ідэі. Больш сапраўды назваў вырабаў, у ліку якіх шматтонныя грузавікі і вылічальная тэхніка, аўтобусы і прагрукі, трактары і электрарухавікі, прапануюць арганізатары — спецыялісты Рэспубліканскага камерцыйнага цэнтра пры Дзяржаўным беспячэні БССР. Заўважце, на ўдзел у кірмашы прыслалі прыкладна чатыры тысячы чалавек, прадстаўнікі ўсіх эканамічных рэгіёнаў краіны — членаў СЭУ і Югаславіі. Выхад на знешні рынак важны і для самога цэнтра. Паставіўшы перад сабой задачу расшырыць камерцыйныя і інфармацыйна-пасрэдніцкія паслугі, павялічыць аб'ём камісійнага гандлю, тут вымушаны самі шукаць свабодныя вытворчыя магутнасці для размяшчэння заказаў на вострадафіцыйную прадукцыю.

Культынацый кірмашу, па задуме яго арганізатараў, павінен стаць аўкцыён, у якім сваю прадукцыю прапануюць мінскія трактарныя, моторныя заводы, аб'яднанне «БелаўтаМАЗ», магілёўскі завод «Электрарухавік», вільнюскае вытворчае аб'яднанне «Сігма», іншыя прадпрыемствы краіны. Вырабы, выпушчаныя ў 1988 і 1989 гадах, будуць прадавацца і кааператарам.

На рахунку ў камерцыйнага цэнтра ўжо чатыры падобныя мерапрыемствы, дзе заключана 2600 гандлёвых дзелак на суму 11 мільянаў рублёў. Пасля правядзення красавіцкага кірмашу плануецца пераўтварыць яго ў пастаянна дзейную: з прадстаўніцтвам арганізацый, міжнароднымі тэлефонамі, тэлеграфам, выстаўкай узораў новай тэхнікі.

МІЖНАРОДНЫЯ ПЕРАВОЗКІ

У САМАЛЁТАЎ — НАВАСЕЛЛЕ

З аэрапорта «Мінск-2» пачалі лятаць лайнеры за рубж. Тут адкрыты міжнародны сектар. Перавод зарубажных рэйсаў са старога аэрапорта, які знаходзіцца ў межах горада, прынясе прыкметны экалагічны эффект.

Прасторны аэравакзал абсталяваны надзейнай сучаснай тэхнікай. Тэлескапічныя трапы дазваляюць прайсці ў самалёт непасрэдна з залы чакавання. Нямае часу эканоміцца дзякуючы электронным сістэмам рэгістрацыі і транспарціроўкі багажы. Прапускная здольнасць сектара — 600 чалавек у гадзіну.

Гэтага дастаткова, каб справіцца з пасажырапатокам, хуткі рост якога абумоўлены развіццём замежнага турызму, прамых дзелавых сувязей. З часам расклад папоўніцца новымі рэйсамі. Напрыклад, ужо праз месяц адкрыецца «варшавская» лінія. Больш стане так званых чаргавых гэта значыць нерэгулярных рэйсаў. У гэтым годзе іх плануецца загадаць Лісабон і Варна.

СУСТРЭЧА ЭСПЕРАНТЫСТАЎ

МОВА ДРУЖБЫ

Шасцідзесяцічатырохгадовы англічанін Эрык Уокер лёгка знайшоў агульную мову з маладымі людзьмі з 12 краін свету, якія сабраліся ў магілёўскім цэнтры «Юнацтва» каля Мінска. Тут ладзілі міжнародную сустрэчу эсперантыстаў. Яна арганізавана па ініцыятыве новай грамадскай арганізацыі СССР — Фонду эсперантысцкіх маладзёжных мерапрыемстваў.

Эрык Уокер адзін з двухсот удзельнікаў сустрэчы — урачоў, студэнтаў, служачых, рабочых з СССР, ЗША, Ганконга, многіх краін Еўропы.

У праграме сустрэчы — семінары па праблемах эсперанта, на якім, дарэчы, і красавіка прайшлі жартоўныя міжнародныя спаборніцтвы па гушмару, адбыліся канцэрты і выступленні перад мясцовай моладдзю.

ЭКАЛОГІЯ

САБРАЛІСЯ «ЗЯЛЁНЫЯ»

Дрэва і яго крона, контуры якой з'яўляюцца асноўнай карты БССР, — эмблема першай інфармацыйнай сустрэчы прадстаўнікоў маладзёжных экалагічных клубаў рэспублікі, што адкрыліся на доследна-вучэбнай базе Беларускага тэхнагічнага інстытута ў пасёлку Гарадзішча пад Мінскам. Каля 30 клубаў Беларусі прыслалі 98 дэлегатаў. У сустрэчы таксама прымаюць удзел прадстаўнікі студэнцкіх дружын па ахове прыроды, маладзёжных экалагічных лабараторый пры цэнтрах навукова-тэхнічнай творчасці моладзі, прадстаўнікі Дзяржаўнай прыроды, Акадэміі навук, Саюза пісьменнікаў БССР.

Менш двух гадоў віцебскаму кааператыву «Будаўнік», аднак вядомасць і аўтарытэт у маладой фірмы сапраўды зайздросныя. Каля паўсотні чалавек займаюцца рамонтам і будаўніцтвам жылля, гаражоў, садовых домакаў. І не толькі для прыватных асоб. Кааператыв хутка і ясна выконвае заказы па рамонтам і мастацкаму аздабленню дзіцячых дашкольных устаноў, бальніц, іншых аб'ектаў сацыяльнай сферы, да якіх раней у сур'ёзных падрадчыкаў проста рукі не даходзілі. Толькі ў мінулым годзе кааператары выканалі больш чым на паўмільёна рублёў розных паслуг, а ў гэтым — замахнуліся на мільён. Заробленыя сродкі дазваляюць ім больш трывала стаць на ногі, разгарнуць справу яшчэ шырэй. Значную суму кааператыв пералічыў у Усеаюжны дзіцячы фонд імя Леніна.

НА ЗДЫМКАХ: за аздабленнем дзіцячага сада; такія дамы па заказе насельніцтва будуць кааператары.

Ф. А. ЦАРПЮКЕВІЧА.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

**ГАРАДСКІ
ДЫСКУСІЙНЫ
КЛУБ**

«ЭКАНАМІСТ ПЕРАБУДОВА»

— так называецца гарадскі
дзейнічаць пры Інстытуце
эканомікі Акадэміі навук
БССР.

— Свабодны абмен думкамі, — расказвае Юрый Крывароцка, адзін з кіраўнікоў клуба, — апрабаванне даследаванняў маладых вучоных-эканамістаў, папулярызцыя эканамічных ведаў — вось чаго мы будзем дабівацца.

Як бачим, справа патрєб-
ная. Гєта яшчє адна сур'єз-
ная магчымасьць актывізаваць
эканамічную думку ў рэспуб-
ліцы. Тым больш, што тэмы,
назначаныя планам работы
клуба, актуальныя. Напрык-
лад, запланаваны дыскусіі
па пытаньнях цэнаўтварэньня,
па мадэлях гаспадаркі, аб
ролі грамадскіх арганізацый
у фарміраванні эканамічнай
стратэгіі дзяржавы. Вядома,
чакаць ад такіх дыскусій
якіх-небудзь імгненных вы-
нікаў на даводзіцца. Але ж
не менш важна забяспечыць
заўтрашняе развіццё народ-
най гаспадаркі навуковай ба-
зай, выпрацаваць канкрэт-
ныя эканамічныя праграмы.
І хто скажаў, што маладым
вучоным гэта не пад сілу?

Першая дыскусія, што на-
даўна прайшла ў клубе, са-
брала амаль поўную залу.
Абмяркоўваўся эканамічны
механізм газразліку па ўзроў-
ні рэгіёнаў — гэта адносна
новая, а таму пакаль недаст-
аткова распрацаваная. З ана-
лізам ужо існуючых у Пры-
балтыйскіх рэспубліках і
Свярдлоўскай вобласці кан-
цэпцый рэгіянальнага газраз-
ліку выступіў кандыдат экан-
амічных навук, старшы на-
вуковы супрацоўнік Інстыту-
та эканомікі АН БССР Уладзі-
мір Фацееў.

У. Фацеёў прапанаваў для абмеркавання сваю канцэпцыю гаспадарчага разліку рэгіёнаў. Грунтуецца яна на праве саюзнай рэспублікі выкарыстоўваць і распараджацца часткай рэсурсаў, размешчаных на яе тэрыторыі. У гэтую частку вучоны ўключае ўсе рэсурсы біясферы, усе аб'екты сацыяльнай інфраструктуры, аб'екты вытворчай інфраструктуры, прызначаныя для абслугоўвання рэгіянальнай вытворчасці, аб'екты ўласнай вытворчасці, якія скарыстоўваюць галоўным чынам мясцовыя рэсурсы, асноўная доля прадукцыі якіх спажываецца на тэрыторыі адпаведнай рэспублікі ці вобласці, і аб'екты экалагічнай інфраструктуры, звязаныя з захаваннем і ўзнаўленнем навакольнага асяроддзя ў рэгіёне.

У ходзе дыскусіі шмат спрачаліся. Выказвалася апаска, што толькі перадачы права валодання рэсурсамі з цэнтра краіны ў цэнтры рэспублік сама структура гаспадарчага механізма не закранаецца. Суміяваліся, што без добра адладжаных рыначных адносін сістэма рэгіянальнага гаспадаркі змога даць адчувальны вынік.

Але ўсе гэтыя сумненні, апаскі, альтэрнатыўныя прапановы і ёсць прыкметы дзевяціх выдасці, адзіна здольных прывесці да выпрацоўкі эканамічных канцэпцый. Канцэпцыя, якая вызначае шлях далейшага развіцця нашай эканомікі.

талонаў, якімі ён разлічваецца з вадзіцелямі за прывоз дроў, матэрыялаў і г. д. Адзін талон каштуе 3 рублі 61 калейку. Потым згодна з колькасцю талонаў вадзіцелю выплачваюцца грошы з касы калгаса. Гэтыя расходы калгасу абыдучца прыкладна ў 70 тысяч рублёў. Сума на фоне паўтара мільёна чыстага прыбытку гаспадаркі невялікая.

Прыемна бачыць, што
арэнда стымулоўнае павышэнне
прадукцыйнасці працы, мак-
сімальнае выкарыстоўванне
абсталявання і тэхнікі. Тыя ж
вадзіцелі цяпер нярэдка про-
сяць даць максімальнае за-
данне на дзень, бо яны ў сі-
лах выканаць большы аб'ём
перавозак. І такіх прыкладаў
шмат. Яны — першыя пастар-
кі новых вытворчых адносін,
калі не галоўныя спецыялі-
сты прымушаюць радавых до-
брасумленна выконваць свае
абавязкі, а радавыя знізу
падштурхоўваюць сваіх кі-
раўнікоў варушыцца, думаць
і шукаць новыя формы распа-
дарання.

Дарэчы, з'явіліся ў калгасе, нарэшце, і камп'ютэры—тры «Рабатроны». Хутка набудуць яшчэ адзін і тады, пэўна, адмовяцца ад паслуг раённай машыналічальнай станцыі. Навошта плаціць тысячу рублёў у месяц, калі самі ў слах апрадоўваць інфармацыю.

Зразумела, шмат праблем узнікае ў сувязі з пераходам на аранду. Арандатары пытаюцца, як будзе рэалізоўвацца звышпланавая прадукцыя нааператываў пасля выканання дагавора з калгасам. Тут павінна быць поўная свабода арандатараў, лічаць у праўленні. Захоцуць, няхай прадаць на рынках Беларусі, іншых рэгіёнаў краіны, дзе ім больш выгадна. Можна здарыцца, што і калгас набудзе гэтую прадукцыю па рынач-

най цане. Галоўнае, аранда-
тар павінен быць упэўнены,
што на яго права распара-
джання звышпланавым мяса-
ці бульбай ніхто не будзе за-
махвацца. Гэта таксама да-
датковы стымул павышэння
ўраджайнасці, прадукцыйнас-
ці жывёлы. Са свайго боку,
праўленне імкнення ствараць
умовы для плённай працы
кааператываў. І перш-наперш
узмяцця іх матэрыяльную
базу. Таму вырашылі не ску-
піцца і штогод накіроўваць
на будаўніцтва мільён руб-
лёў.

Л. ТУГАРЫН.

ЧАС ВЯЛІКІХ ЗМЕН

ВЯСКОЎЦЫ ВЫБРАЛІ АРЭНДУ

Гэты крок выклікаў павышаную ўвагу да гаспадаркі з боку малеагравнікаў не толькі вобласці і рэспублікі, але і суседняй Прыбалтыкі. Прыязджалі кіраўнікі і спецыялісты, падрабязна распытвалі пра тое, навошта даволі моцнай па паказчыках гаспадарцы рызыкаваць.

Што ж адбылося ў калгасе «50-годдзе Кастрычніка» Маладечанскага раёна? Сёлета, з 1 студзеня, ён першым у раёне перайшоў на арэнду.

Як вядома, маўчанне — не
маўсёды згода, нават тады.

...вдома, маўчанне — не
...згода, нават тады,
...табе ківачы галавой,
...даватваюць. У застойны час
...многіх з нас да
...адабрэння роз-
...і лозунгаў, якія
...спускалі
«зверху» для безумоўнай
...масамі. Менавіта
...часткі рада-
...саўгасаў і
...ў арганізацыі сель-
...любая навінка
...дадатковыя сродкі і
...прымусіць іх больш
...працаваць без асаб-
...матэрыяль-
...і кампенсацыі за працу.
...бы людзі бы-
...а, а на самай справе...
...і кіраўнікам калгаса
...Кастрычніка» да
...што ў карыс-
...настаўчага
...які так настойліва
...праўленне, ніхто
...сумняваецца. Чыталі
...наладзілі эканаміч-
...вучоў, праводзілі ін-
...мерпрыемствы. І не без
...Увогуле гасразлік,
«пайшоў». Былі
...розныя формы
...вадзцеляў, ме-
...Праз год і жыл-
...Аны самі ўжо дзялілі за-
...рошчы. Прэтэнзій
...да адміністрацыі,
...не было.

раптоуна, як сніг на гала-
жжє лагадоуым комплексе
«Зоранька». Даяркі ў сярэ-
дзіне дня паставілі даільныя
апараты і راشчуа заявілі: не
будзем не працаваць, пакуль
ўсё не вернецца поўнасьцю
месяц. Нарэшце, дамовіліся:
даяркі ўсё ж правядуць вя-
чэрнюю дойку, а пасля да іх
прыедзе старшыня А. Му-
чынскі, работнікі бухгалтэрыі
комплексу і ўсе разам разбя-
руцца ў прычынах канфлікту.
Раб размова была прадмет-
най, кіраўнікі прыхапілі з са-

бой дакументы, па якіх налічвалася зарплата дзяркам за апошнія тры гады. За алоўкам у руках, на канкрэтных лічбах пераканалі жанчын, што падману няма, і не гаспадарскіх вінаваты, што яны нечакана атрымалі грошаў менш. Канфлікт быў ліквідаваны. Але ён стаў урокам для многіх. Новыя формы гаспадарання—не такая ўжо простая рэч. Да таго ж прыгадалася і што работа вялася па-ранейшаму—як маналог з боку адміністрацыі. Насцярожанасць, непаразуменні, непрыняцце новых метадаў гаспадарання ў часткі калгаснікаў зноў хаваліся за маскай маўклівай згоды. Тады і вырашылі: без актыўнага ўдзелу ўсіх сялян нічога добрага не атрымаецца. Але трэба ж было знайсці такі падыход да кожнага калгасніка, каб яны не па загаду, а без націску, па ўласнаму жаданню, зыходзячы са сваіх кроўных інтарэсаў, адчулі ў арэндзе шляхвярвання зямлі гаспадарам.

Паступова выспела думка стварыць групу па вывучэнню грамадскага меркавання наконт арэнды. Тры месяцы запар ішла напружаная праца. Трэба было абысці ўсе без выключэння падраздзяленні калгаса і спытаць людзей, ці патрэбна ім арэнда. Не абмінулі нават дробную ферму, дзе працуюць усяго тры чалавекі.

У ходзе тых сустрач людзей
пыталіся пра рознае. Нават
такое даводзілася чуць кіраў-
нікам: а ці верыце вы самі ў
арэнду? Можна зноў чарговую
кампанію праводзіце? І калі
гаснікам дарэпліва тлумачылі,
арэнда—рэальны шлях стаць
селяніну паўнаўладным гас-
падаром сваёй зямлі, свабод-
ным ад бюракратычнага пану-
вання, некампетэнтнага ўмя-
шання, камандавання з боку
чыноўнікаў, што, нягледзячы
на ўсе перашкоды, арэнда
праб'е сабе дарогу.

І в ось адбыўся сход, на

якім павінен быў вырашчыца
далейшы лёс калгаса. Народу
собраўся поўная зала. У кар-
откім уступным слове раска-
залі аб выніках дзейнасці
групы апытання грамадскай
думкі. Яшчэ раз нагадалі аб
добраахвотным прынцыпе пе-
раходу на арэнду. Хто не хо-
ча быць арандатарам, няхай
працуе па-ранейшаму. Для
арандатараў таксама свабода
выбару. Калі нейкі калектыў
ці чалавек палічыць, што ён
можа абысціся без праўлення
калгаса, калгаснай бухгалтэ-
рыі, адміністрацыі дапаможа
адкрыць асобны рахунак у
банку. Далей слова было за
сялянамі. І яны выказаліся
за арэнду.

І вже некалькі месяцаў працуюць па-новому. Якія адбыліся перамены? Арганізавалі кааператывы па тэхналагічнаму прынцыпу — «мяса», «малако», «будаўнік» і г. д. Ёсць кааператывы па вырошчванню спартыўных коней. Маркуюць такім чынам нават валюту зарабiць.

Ва ўсіх кааператывах калгаснікі выбралі сваіх кіраўнікоў, бухгалтараў, якія вядуць справы. Фермамі, іншымі падраздзяленнямі цяпер заагаводзяць старшыя арднатары. Значна скараціўся апарат кіравання калгаса.

А ці мняюцца адносіны калгаснікаў да справы? Мняюцца. Аб глабальных пераменах яшчэ пакуль рана гаварыць. Аднак ужо відавочна: у людзей прычынацца пацудзіць гаспадара, набываецца ўменне лічыць грошы, прыход і расход, з'яўляецца адпавяднасць. Вось прыклады.

Вадзіцеляў, як раней, за-
раз «за бутэльку» не ўгаво-
рыш на «левы» рэйс. Навы-
гадна ім. Бо затраты на бен-
зін, амартызацыя машыны,
час, які сёння строга падліч-
ваецца вадзіцелем-арандата-
рам, пераважае тую бутэль-
ку гарэлки. А як жа тады
быць калгаснікам, асабліва
старым баблям і дзядулям,
якіх прывучылі па гэтай
«п'янай» таксе разлічвацца
за паслугі? У калгасе падліч-
чылі патрэбы кожнага вяско-
вага двара. Каб сумясціць ін-
тэрэсы вадзіцеляў і вяско-
цаў, зрабілі так: кожнаму
гаспадару выдалі кніжачку

СТУДЕНТЫ факультета журналистики Московского университета, подержанные деканатом и партбюро, добились того, чтобы со здания университета сняли мемориальную доску в честь Михаила Суслова. Не столь уж значительное, в сущности, событие в бурном течении общественной жизни периода перестройки. Тем не менее оно приобретает глубокий смысл, если вспомнить, что в течение длительного времени застой Суслов был главным идеологом партии. Без преувеличения можно сказать, что в глазах общественности он стал идеологическим символом застоя.

ОТ КРИТИКИ ИЗВРАЩЕНИЙ К АНАЛИЗУ ПРИЧИН

XXVII съезд партии и XIX партконференция пришли к выводу, что перестройка невозможна без отказа от идеологических догматов прошлого при сохранении стратегической ориентации на социализм.

Надо сказать, что критика извращений социализма, особенно в первые годы перестройки, носила чаще всего характер критики Сталина. Инерционно она продолжается и сейчас, хотя становится все более углубленной. От анализа «деяний» Сталина и его окружения социологи и публицисты переходят к осмыслению причин и истоков извращений. Критика Сталина была, если так можно сказать, в некотором роде «эвфемизмом» концептуальной критики. Дело в том, что в течение многих десятилетий мощнейший пропагандистский аппарат, созданный «административной системой», внушал населению мысль о незыблемости «основ», имея в виду под ними собственную трактовку социализма. Результаты «промывки мозгов» привели к тому, что даже в начальный период перестройки, когда партия стала решительно

ИДЕОЛОГИЯ В РАКУРСЕ ПЕРЕСТРОЙКИ

МАЛЕНЬКАЯ ПОБЕДА — БОЛЬШИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ

пересматривать практически весь комплекс внутренней и внешней политики, идеология оставалась запретной зоной для критики. Она была тем бастионом, где консервативные силы общества заняли поистине круговую оборону, демagogически запугивая население тем, что идеологическое переосмысление представляет собой чуть ли не угрозу социализму. Пытаясь избежать чрезмерной конфронтации между сторонниками и противниками перестройки, что, по мнению ряда обозревателей, могло бы перекалить политическую обстановку в стране, Михаил Горбачев неоднократно выступал с разъяснением, что «перестройка — это время нестандартных, непривычных решений, время поиска и ломки вчерашних догм».

Однако именно ломка идеологических догм проходит в стране особенно сложно, противоречиво и, я бы сказал, зигзагообразно. Консервативные силы, вынужденные после длительных боев сдавать свои позиции в сфере экономики (в стране, наконец, открыто провозглашена общественная полезность рынка, аренды, коллективного и семейного подряда, кооперативов), продолжают цепляться за дискредитировавшие себя символы.

ПОБЕДА ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ

Таковыми символами-монументами идеологии прошлого были Жданов и Суслов.

О том, насколько нелегко давались интеллигенции победы на этом поле брани, свидетельствует тот хотя бы факт, что силам перестройки потребовалось три года, чтобы добиться отмены печально известного постановления ЦК КПСС от 1948 года «О журналах «Звезда» и «Ленинград». В последние десятилетия оно не действовало, а имена писателей Михаила Зощенко и поэтессы Анны Ахматовой, против которых в постановлении содержались вульгарные выпады, давно возвращены в золотой фонд советской культуры. Но тот факт, что даже в атмосфере перестройки общественному мнению потребовалось несколько лет, чтобы официально «похоронить» этот «шедевр» сталинско-ждановской идеологии, свидетельствует о том, что сторонники идеологического обскурантизма еще сильны.

Особенно неохотно консерваторы уступают там, где речь идет о сравнительно недавних временах, детищем которых они собственно и являются. И если понятие «ждановщины» в глазах населения уже давно стало одиозным, то Суслов, который, по мнению ряда советских обществоведов, нанес, может быть, даже больший вред идее социализма, чем Жданов, до самого последнего времени оставался «неприкасаемым».

ИДЕОЛОГИЯ И ЖИЗНЬ

Студентам факультета журналистики МГУ потребовалось полгода, чтобы добиться снятия мемориальной доски Суслову. Победа маленькая, но символическая, многообещающая. Многообещающая в том смысле, что за этим символом стоит глубокий и, безусловно, непростой процесс осмысления реального места идеологии в жизни страны.

Выступление Михаила Горбачева в Организации Объединенных Наций, давшее миру столько новых надежд, его призыв к «деидеологизации международных отношений» не является случайным озвучением смелого политика. Это плод сложных размышлений о роли и месте идеологии не только в международных отношениях, но и внутри страны. Помимо известного принципа, что внешняя политика есть продолжение внутренней, можно предположить, что «деидеологизация» неминуемо коснется, в сущности, уже касается, и внутренней жизни Советского Союза. К тому же М. Горбачев подчеркнул в ООН, что у нас не должно быть ценностей «в экспортном исполнении».

Разумеется, речь не идет об отмене идеологии. Речь идет о том, чтобы идеология заняла подабающее ей место в общественной и экономической жизни страны. Чтобы она стимулировала обновление общества, а не заживала его в холодильную камеру. СССР не намерен отказываться от социалистического пути. Об этом неоднократно заявляли советские лидеры. Но, как пояснил с трибуны ООН Михаил Горбачев, «мы не собираемся замыкаться в кругу своих ценностей». Это вело бы к духовному оскудению, ибо означало бы отказ от такого мощного источника развития, как обмен с каждой нацией самостоятельно.

Вячеслав КОСТИКОВ.

БОЛЬШЕВИСТСКИЙ лозунг «Земля крестьянам!» предопределил успех Октябрьской революции в России. А последующие зигзаги «крестьянской политики», левачьи перегибы «военного коммунизма», введение «продразверстки» (насильственного изъятия хлеба из села) привели к нарушению нормальных экономических и политических отношений в стране, положили начало деформации социализма.

Ленин разглядел опасность для революции в отталкивании крестьянства и в противопоставлении его интересов интересам городского пролетариата. Весной 1921 года,

вместо в формы политического плюрализма.

Произведенная Сталиным и его «левыми» сторонниками ревизия НЭПа фактически была скрытой формой политического переворота и привела, по словам М. Горбачева, «к созданию принципиально новой политической и социальной обстановки в стране». Строй, основывавшийся на принципах демократии, был заменен строем насилия. Для внеэкономического регулирования аграрного «сектора» центр вынужден был создать огромную армию контроля и принуждения.

Мартовский пленум 1989 года яв-

ляется по сути дела первой после смерти Ленина попыткой решить «крестьянский вопрос» не путем администрирования и частных уступок деревне, а принципиально, политически.

Речь идет о возвращении к идее, которая принесла успех большевикам в революции 1917 года: хозяином земли должен быть тот, кто на ней живет и работает.

Речь, однако, идет не об отмене колхозного уклада. Ведь многие колхозы являлись экономически крепкими и зажиточными хозяйствами. Их искусственное расформирование было бы очередным «перегибом». Но в рамках колхозной системы крестьянам предоставляются широкие права на аренду, семейный подряд и личное землепользование. Уравниваются в правах различные формы социалистической собственности, в том числе восстанавливается право на личное крестьянское хозяйство. Эти новые идеи, одобренные пленумом ЦК КПСС, закрепляются законодательно. Принят Указ Президиума Верховного Совета СССР.

Но уже сейчас в двух тысячах районов ликвидируется аппарат, который осуществлял силовую политику центра в деревне. Запрещено вмешиваться в хозяйственные дела колхозов, совхозов и индивидуальных крестьянских хозяйств партийным и советским органам. Все функции экономической власти и управления на селе передаются самим производителям и их добровольным объединениям.

ОРГАНИЗОВАННАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ В СССР

КОРНИ И КРОНА

Прошлым летом советские газеты рассказали о пышных похоронах на Ваганьковском кладбище в Москве. Коллеги по «работе» хоронили «вора в законе». Этот не очень знакомый многим даже в СССР термин обозначает представителей образованной в стране полвека назад преступной касты, живущей по собственным законам, каковыми являются принимаемые на воровских сходках «правила поведения».

Нельзя сказать, что с этой кастой в СССР не велась борьба. И все же уголовная репрессия на протяжении долгих лет сталинщины служила главным образом политическим целям. В пятидесятые-шестидесятые годы положение изменилось, однако и тогда существование в стране профессиональной преступности стыдливо умалчивалось — в результате социальная болезнь загонялась вглубь. Кстати, именно в те годы окончательно сформировались и отличительные черты «профессионалов» преступного мира. Каковы же они?

Во-первых, преступление для «вора в законе» — единственный и основной источник дохода.

Во-вторых, существует так называемый «общак» — своеобразная страховая касса, куда обязаны вносить свою дань все преступники-профессионалы, от мелких воришек до опытных шулеров и вооруженных бандитов. «Общак» снабжает деньгами тех, кто находится в местах заключения, помогает их семьям на воле и им самим после освобождения.

И наконец, в-третьих, работают преступники-профессионалы не где придется, а лишь в местах, отведенных «коллегам» в сфере их влияния.

Что удивительно, эта почва оказалась способной плодоносить. Лет десять назад на ней возмозли первые ростки ультрасовременной преступности, которую многие в СССР — по аналогии с Италией и США — стали называть мафией. Ее главная отличительная черта, по мнению кримиологов, заключается в том, что эта новая, организованная преступность, в отличие от породившей ее профессиональной, может существовать лишь тогда, когда имеет контакт с представителями власти.

Недавно в Узбекистане, например, была обезврежена банда, возглавляемая неким Анзоровым и состоявшая из четырех десятков головорезов. За три года они совершили 64 тяжких преступления. В состав банды наряду с прочими входил майор милиции, за крупную взятку препятствовавший ее разоблачению.

Сращивание преступного мира с органами правопорядка в некоторых регионах стра-

ны в недавнем прошлом зашло настолько далеко, что в том же Узбекистане за взысканностью и другие злоупотребления в последние годы были привлечены к уголовной ответственности 98 процентов руководителей областных управлений внутренних дел, бывшие министры внутренних дел республики и их заместители. «Завязаны» с преступниками оказались и другие высокопоставленные лица.

Как же это произошло? В чем корни подобных явлений? Ответ на эти вопросы следует искать в атмосфере семидесятых годов, в разросшейся тогда «теневой» экономике.

Она явилась порождением господствовавшей в то время административно-командной системы управления народным хозяйством, предполагавшей, в частности, распределение ресурсов и материалов по выделяемым своху фондам. Поскольку фонды эти далеко не всегда были реально обеспечены, их нехватка рождала дефицит. Некоторые из руководителей тех предприятий, кому он не доставался, направляли специальных «толкачей», чтобы его добыть. Разумеется, не безвозмездно. Взятки шли, как правило, не только плановикам, от которых зависело распределение дефицита, но и тем представителям органов внутренних дел, которые соглашались прикрыть эти незаконные операции «зонтиком безопасности». Затраченные деньги возмещались также незаконными способами, в число которых входило изготовление «левой» или неучтенной продукции. Ее, в свою очередь, нужно было реализовать...

Сегодня в сфере внимания мафии попали активно создающиеся новые кооперативы. Этой осенью, скажем, у Ярославского вокзала в Москве собралось около пяти сот водителей, занимающихся частным извозом. Они ждали назначенной встречи с рэкетирами, которые предъявили ультиматум: «по 150 рублей в месяц с машины за охранную грамоту». Но таксисты не испугались, сплотились, и рэкет не удался.

Конечно, в борьбе с ним нельзя полагаться лишь на сопротивление «снизу». Сейчас во всех территориальных органах министерства внутренних дел СССР создаются специализированные подразделения по борьбе с организованной преступностью. Разрабатываются также дополнения к законодательству, предусматривающие ужесточение уголовной ответственности за организаторскую преступную деятельность и за участие в преступных сообществах и повышающие гарантии правовой защищенности выступающих по этим делам свидетелей.

Лев СИМКИН,
кандидат юридических наук.

НОВОЕ РЕШЕНИЕ СТАРОГО ВОПРОСА

ХЛЕБ И ПОЛИТИКА

несмотря на сопротивление «левых» в ЦК партии, Ленин начинает НЭП — новую экономическую политику. Идейному «путилизму» сторонников Троцкого Ленин предпочитает прагматический и экономический подход. Во время НЭПа была восстановлена свободная торговля и рынок сельхозпродуктов, сняты запреты с кооперативного движения, в разумных пределах было разрешено использование наемного труда.

Результаты не замедлили сказаться. Смягчилась социальная напряженность, прекратились крестьянские волнения, сделались ненужными военизированные «продотряды», занимавшиеся изъятием хлеба в деревне. Деревня вздохнула свободно и начала работать. В стране, еще недавно пораженной сильнейшим голодом (1921 год), образуются излишки хлеба, которые стали поступать на мировой рынок.

Однако вскоре после смерти Ленина по крестьянскому вопросу вновь разгорелась борьба между «левыми» и «правыми». В силу ряда объективных и субъективных причин верх одержали сторонники Сталина и экономиста Преображенского, развивавшего теорию «социалистического накопления» за счет безвозмездной перекачки средств из деревни в промышленность.

Аграрная политика Сталина привела к уничтожению возникших при НЭПе демократических институтов, которые при их дальнейшем укреплении могли бы раз-

DETENERSE ES RETROCEDER

El auditorio de lectores de Fazil Iskander siempre ha sido muy amplio. Pero en los últimos tres años el público pudo descubrir una nueva faceta de este singular novelista: vieron la luz obras que durante largos años estuvieron archivadas en su escritorio. Entre éstas figuran "Los conejos y las boas", "Vieja casa bajo un ciprés", en la Editorial "Moskovski Rabochi" próximamente saldrá a la venta en tres tomos toda la novela "Sandro de Cheguem", conteniendo capítulos inéditos. Como dijera el propio escritor, la publicación de "Sandro" para él es el principal suceso literario del momento, por cuanto trató de expresar en la novela todas sus ideas, preocupaciones e inquietudes fundamentales. En general, dice Iskander, estamos viviendo la época de las publicaciones...

— A menudo es posible oír que muchas de las obras que permanecieron en las gavetas de los escritores han perdido actualidad...

— No voy a hablar de todo lo que fue sacado de los escritorios, ya que no soy un lector tan asiduo. Hay cosas que todo el mundo las percibimos como grandes logros de nuestra literatura, por ejemplo, la novela de Grossman o la de Dombrovski. Estas no solo no se han vuelto anticuadas; una obra verdaderamente artística, cual el vino añejo, con el correr de los años, se hace cada vez mejor. Es una tragedia que esta no fuera publicada a su tiempo, pero el talento siempre se proyecta hacia el futuro, por lo cual no puede envejecer. Claro que también en el pasado se escribieron obras que no podían ser publicadas debido a su agudeza política, mas objetivamente eran bastante superficiales. Asimismo, ahora se ve que son débiles. Por supuesto, sentimos un respeto crítico por el autor, pero si su libro no alcanza un elevado nivel artístico, caerá en el olvido.

— También suele decirse que la tragedia que sufrió el país durante un tema preferido, que cualquiera trata de dar de cokes a Stalin. Esto ahora está de moda, se ha convertido en el "salvoconducto" de los órganos de prensa. Como resultado (y esto lo confirman los psicólogos), surge el efecto de la adaptación, el tema deja de interesar...

— En efecto, esto es verdad. Pero en las conversaciones sobre este problema se deja sentir también la vieja tendencia de dirigir desde arriba el proceso mental del país. Existe una ley objetiva del mercado, la cual concierne, asimismo, a las obras literarias. Incluso yo diría que es una miseria determinar por el mercado. Justamente este último dará a conocer cuando el tema de Stalin deje de interesar al lector. Pero pienso que este tema siempre va a ser

de interés, si cada vez el conocimiento acerca de este hombre, tanto como personalidad política y como portavoz de la historia y la época, representa un nuevo logro literario. Desde luego, en cierto momento —y éste ya ha llegado— obras banales, mediocres, que abordan este tema, comienzan a dejar de interesar a un lector más o menos desarrollado. Hay que avanzar cada vez más y no intentar cerrar o abrir un tema desde arriba, no volver al viejo y absurdo principio de dirigir el proceso cultural. A propósito, tales voces se oían, por lo general, desde el área de aquellas personas que por nada del mundo desean ver una nota crítica en nuestra literatura. Han pasado tan solo unos dos o tres años desde que comenzaron a aparecer obras literarias que desmascararan a Stalin y sus secuaces, además de muchos de los horrendos fenómenos de nuestra vida de aquella época y, sin embargo, la gente exclama: ¡Basta! ¿Hasta cuándo? Y eso que durante cuarenta años estuvimos repitiendo lo mismo, poníamos por las nubes al corifeo de todas las ciencias, ¿acaso a nadie le surgía el deseo de decir "¡basta!"? Creo que tal deseo lo tenían muchos, pero si alguien hubiera intentado decir algo... Casi todos los libros de poesías debían comenzar con una oda al jefe máximo. Un sinnúmero de novelas terminaban con que Stalin aprobó, Stalin consintió, Stalin sonrió, Stalin aplaudió o Stalin salvó de un pérfido burócrata a un excelente inventor. Toda esta tontería imperial nos la inculcaron durante largos años y, es lógico, que a muchos no les caigan bien los cambios actuales...

— En general, es un tema curioso: el estalinismo sin Stalin...

Para la nomenklatura, en el amplio sentido de la palabra, es una postura extraordinariamente cómoda, cuando uno quiere arraigar por todos los medios posibles el estalinismo en la vida diaria, sabiendo de antemano que no desaparecerá de repente, como en la época de Stalin. Este brindó a su camarilla todos los privilegios salvo uno: dormir normalmente y mirar con tranquilidad al futuro. Todos ellos disponían de enorme poder, pero a la vez comprendían que en cualquier momento podían desaparecer para siempre. Mientras que ahora saben que nadie los va a tocar, no corren peligro alguno, pero desean conservar su poder y prestigio. Es una postura muy cómoda. Detectan cierto tipo psicológico que les es muy próximo, una afinidad, un deseo reprimido de aplastar a los demás.

— De ahí que usted considere que es algo así como una psicología profesional que determina el culto. Pero existe la opinión

de que su surgimiento estuvo condicionado por la psicología nacional...

— Por supuesto, durante tres siglos en Rusia gobernó la dinastía de los Romanov. Fue destronada, mas las ilusiones y la fe en el zar no desaparecieron por completo. Pero sabemos perfectamente que también Hitler llegó al poder en Alemania, Mussolini, en Italia, y Franco, en España... Pienso que lo común en todos estos fenómenos es el hecho de que a la palestra política irrumpieron enormes masas de personas no demasiado inteligentes, pero que aspiraban a serlo, poseedoras de un gran amor propio y, en su gran mayoría, con una moral poco desarrollada. Este tipo —el hombre del subsuelo— fue revelado y elaborado ingeniosamente por Dostoyevski. Ellos crearon su propio género de jefes. Por otro lado, el mundo en aquel entonces requería renovación. En Rusia y en Occidente había muchísima gente que se daba cuenta de que algo tenía que cambiar. En aquellas condiciones eran posibles distintos charlatanes, deformadores y dictadores. A ello contribuía la salida a la palestra política de un considerable número de individuos ambiciosos y semianalfabetos.

— ¿Cree usted que esta gente quedó perjudicada al haber salido a la palestra política?

— Tipológicamente, la ética de la conducta se formó durante siglos. Por ejemplo, un campesino se formó en el ambiente rural; un artesano urbano, en el de la ciudad. Ante las penurias e injusticias se rebelaban, se declaraban en huelga, pero ni siquiera pensaban en administrar el Estado. El proceso de transición de su ambiente ético, formado a lo largo de siglos, en cierta ética de una persona culta, que debe determinar por su propia cuenta todo aquello que antes hacía por ella el ambiente, es muy complejo, sobre todo para quienes no están preparados por dentro para endosarse esta responsabilidad. Cuando esta semicultura abarcó enormes masas, se hizo posible todo lo que sucedería posteriormente...

— ¿Cómo evaluaría usted, desde una perspectiva histórica, la advertencia de Plejánov respecto de que fue prematuro que el proletariado tomara el poder, por cuanto aún éste no había madurado socialmente?

— Pienso que Plejánov no se equivocó al advertir que en nombre del proletariado iba a gobernar gente distinta. Precisamente eso fue lo que ocurrió. Sin embargo, la enorme flexibilidad de Lenin consistió justamente en que lo comprendió durante el transcurso de la revolución. La introducción de la nueva política económica devino un paso extraordinariamente audaz, o sea, con

ello a la sociedad rusa se le brindaba la posibilidad de madurar. Yo considero que esto pudo haber ido efectuando bajo el control del partido.

Por supuesto, una gran parte del poder el partido la hubiera debido entregar, conservando solo el derecho al control en las cuestiones de mayor importancia. Supongo que ello era bien factible. Pero en aquel entonces se dejaron sentir complicados y casi inexplicables factores psicológicos. Imagínese: los bolcheviques de la clandestinidad, constantemente perseguidos, de repente obtienen el poder. Cayeron en una euforia tal que en cierto grado olvidaron para qué lo habían conquistado. Analizando la situación de la década del 20, veo una manifestación de generosidad y sensatez únicamente en la consigna de Bujarin: "Hagan dinero". El decía que era prematuro comenzar la colectivización. No obstante, en su momento no se mostró lo suficientemente firme, además de que ya era demasiado tarde. El testamento de Lenin evidencia que en su vida Stalin contaba con un poder absoluto.

— También al comienzo de la perestroika corrimos el riesgo de caer en la euforia totalizadora. Al parecer, ahora hay mayor sensatez en la apreciación de los acontecimientos. Por ejemplo, ya no hablamos tanto de la aceleración.

A decir verdad, esta consigna desde el principio no me gustó. A la aceleración exhortaban también en los años 20. Lo que ocurre es que, en general, no hay que instigar a nadie. Siempre he considerado que la emulación socialista en nuestra vida social y económica desacredita al Estado. Este no debe emprender pasos que susciten la sonrisa irónica de sus ciudadanos. Cualquier Estado ha de aspirar al prestigio de la sabiduría y al prestigio de los conocimientos de la naturaleza de las cosas. Una consigna que exhorte a la emulación puede ser válida en un año crucial, cuando, por ejemplo, ha terminado una guerra y llama al pueblo a que resista durante un par de años ya que luego será mejor... Pero después la vida debe entrar en su cauce normal. Jamás se debe obligar a un trabajador a que cada día revele su cuota de heroísmo personal, ya que ello, indefectiblemente, terminará en la depresión, en el abuso diario de bebidas alcohólicas...

— ¿Con qué relaciona usted sus esperanzas? ¿Qué es lo que más le preocupa en la actualidad?

— Me preocupan las fuerzas centrifugas que se han despertado en nuestro Estado multinacional, la irritación y la into-

lerancia que se han exteriorizado debido a ello. La perestroika llegó en un momento en que la nación se hallaba en un deplorable estado moral, psíquicamente agotada. En el trasfondo del salvajismo universal el problema nacional se ha hinchado como un tumor maligno. Sin embargo, cifro grandes esperanzas en que el futuro de una nueva Rusia democrática radique en la unión de todos nuestros pueblos. Para ello Moscú ha de convertirse en el centro que elabore las ideas más interesantes, las concepciones filosóficas más audaces. En otras palabras, debe ser un centro espiritual, y no administrativo, del país, desde el cual durante largos años venían, por lo general, solo instrucciones primitivas, basadas únicamente en la fuerza administrativa; si no cumples lo prescrito, te echarán del trabajo o te meterán en la cárcel. Pero un país tan enorme y multinacional como el nuestro no puede existir a base de estos principios. Este puede fundamentarse solo en las hermosas ideas que proporciona el centro. Además, este último ha de mostrar a todo el país y todos los pueblos el sentido de la ley. Por un lado, su universalidad; por el otro, su absoluta severidad. Y cada hombre debe tener claro a qué se debe tal severidad. O sea, de una vez por todas, tenemos que llegar a un Estado de Derecho en el cual rija la Ley, y no tal o cual personalidad.

Próximamente, en la dirigencia del país deben entrar gente fuerte, honesta, pensante, tales como, por ejemplo, los académicos Sajarov y Lijachov. Gente de este tipo debe, sin falta, formar parte del gobierno, y es importante que en caso de que no estén de acuerdo con una u otra actividad de la dirigencia del país, ellos tengan la posibilidad de acudir al pueblo, lo cual ayudaría a la dirigencia a prevenir serios errores. Lamentablemente, toda nuestra historia está impregnada de errores, por cuanto nunca hubo una conexión inversa, jamás se consultó con la gente; el gobierno hacía aquello que le parecía ventajoso en el momento dado. También quiero mencionar otra medida de la cual ahora se habla mucho: creo que ha llegado el momento en que cueste lo que cueste es necesario hallar recursos para resolver el problema alimentario lo más pronto posible. Al menos, salir de esta situación desastrosa, pedir ayuda a cualesquiera condiciones, pedir dinero prestado... No se puede estar prometiéndolo durante 70 años sin dar nada a cambio. Y lo último: de ningún modo hay que reducir el paso de la gláznost. Detenerse es retroceder.

Entrevistó
Elena VESOLAYA

EN LA TIERRA NATAL

Plaza V. I. Lenin en la ciudad bielorrusa Minsk.

Foto: I. KURMANOVICH.

НЕ ТОЛЬКІ ў музычным тэатры, але і ў кіно, на тэлебачанні і на эстрадзе, нават на стадыёне (у масавых святкаваннях і фігурным катанні) савецкі балет даказаў эстэтычную значнасць сваіх адкрыццяў і эксперыментальнага ўспомніцтва камедыі тэлебачання «Галатэя» і «Старое танга», пастаўленыя Дзмітрыем Бранцавым, ці бліскуючым «Анюту» (паводле апавядання Чэхава «Ганна на шыі») у пастаноўцы Уладзіміра Васільева, успомнім кінафільм для вялікага экрана «Фуэтэ» з Кацярынай Макасімавай у галоўнай ролі. Да месца сказаць і аб апошніх работах ленинградскага харэографа Бранцава, аб яго нашумелым спектаклі «Майстар і Маргарыта» (па аднайменнаму раману Міхаіла Булгакава), парадасальных спалучэннях тэатра традыцыйнага і эстраднага, мовы класікі і «мадэрні», музыкі сімфанічнай і электроннай.

тыўных пластычных форм. Балет сёння святкуе сваё разняволенне ад векавечных догм і канонаў. Пачатак гэтаму працэсу быў пакладзены яшчэ на заранку XX стагоддзя, калі вялікія рускія рэформатары музыкі і балета, стваральнікі Парыжскіх «Рускіх сезонаў», упершыню адчулі і скарысталі авангардны патэнцыял балета. Выбуховая хваля, узнікшая ад спектакляў «Пятрушка» і «Вясна свяшчэнная» на музыку Стравінскага дакацілася і да нашых дзён. Дабратворнае ўздзеянне на балетнае мастацтва аказала ўварванне ў яго ўладанні стылі гумару, іроніі, гратэску, стылізаванай пластыкі архаічных народных танцаў, фальклорных абрадаў. Тут адразу ўспамінаецца ранняя работа ў Вялікім тэатры Наталлі Касаткінай і Уладзіміра Васільева — іх «Вясна свяшчэнная» і не менш вядомая работа — балет «Стварэнне свету», пастаўлены на музыку ленинградца Андрэя Пят-

САВЕЦКІ БАЛЕТ У ЛЮСТРЫ ПЕРАМЕН

РАЗНЯВОЛЕННЕ АД КАНОНАЎ

Сёння нікога не здзівяць сюжэты Талстога і Дастаеўскага, Гогаля і Чэхава ў балетным тэатры. Балет навучыўся маралізаваць і выкрываць, высмейваць і бітваваць, злучаць высокае і нізкае, прыгожае і агіднае. Танец усё далей адыходзіць ад былой «прыгажосці», дэкаратыўнасці, набываючы абрысы жыццёвасці і вастрыні. Такія, напрыклад, публіцыстычна яркія і сацыяльна вострыя спектаклі беларускага харэографа Валянціна Елізар'ева «Ціль Уленшпінгеля», «Карміна Бурана» з іх разгалінаванай сістэмай харэаграфічных метафар, алёгорый, сімвалаў. Іх героі, застаючыся жыццёва праўдзівымі, у той жа час становяцца як бы сімваламі пэўных ідэй. У «Цілі Уленшпінгеля» пра гэта гаворыцца адкрытым тэкстам: Ціль — Дух Фландрый, кароль Філіп — Павук Фландрый, Інквізітар — Жорсткасць Фландрый, Рыбнік — Ганьба Фландрый... «Балет — гэта майстэрства думкі, — гаворыць Валянцін Елізар'ев, — ён валодае ўсімі рысамі інтэлектуальнага тэатра».

І калі б гэта было не так, немагчымы былі б вядомыя сёння балеты-прытчы, балеты-медытацыі, балеты шырокіх ідэй і абагульненняў, глыбокіх філасофскіх канцэпцый касмаганічнага плана. Такі, скажам, пастаўлены ў Сыктыўкарэ салістам Вялікага тэатра Вячаславам Гардзеевым балет «Памяць», дзе ўражвае глабальная ідэя «касізму» сучаснага быцця. Балетны тэатр узяў на сябе смеласць стварыць спектакль-папярэджанне аб пагражаючай чалавецтву атамнай катастрофе. Стварыць на балетнай сцэне карціну сучаснага атамнага апакаліпсіса і стварыць легенду аб ахове прыроды і жыцця на Зямлі — цэнтральнай планетарнай ідэі нашых дзён. Такі тугі, адзіны метафарычны вузел сімфаластыкі, яркай музычна-харэаграфічнай полістыкі сёння магчымы толькі ў балете, арганічна злучаным з музычай. І таму мы бачым (і чуем!) такія натуральныя для сучаснай сцэны спалучэнні стылістыкі старадаўняга барока, бахаўскага харала са стылістыкай рок-музыкі, класічнай балетнай лексікі з элементамі джаз- і рок-танца, эстрадных, цыркавых, спар-

рова па матывах малюнкаў Жана Эфеля. Гэта была шчаслівая думка — перакласці серыю карыкатур з гісторыі Адама і Евы на мову танца, зліць міф і сучаснасць, «класіку» і «мадэрні». Гэта быў прарыў у зону свабоднай і стылізаванай характэрнай пластыкі, у зону гумару і гратэску, якія адкрылі перад балетным тэатрам далягляды незаважаных прастораў. У гэтыя прасторы і рынуліся рэформатары савецкага балетнага тэатра, прыхопліваючы на дарозе выразныя сродкі такіх сучасных відаў рытмапластыкі, як гімнастыка, акрабатарыка, аэробіка, эстрадны «рок» і да таго падобнае.

Але тут мы падыходзім да рысы, за якой пачынаецца дарога з небяспечнымі паваротамі, за якімі — крызіс, упадак мастацкіх крытэрыяў у балете. Мы назіраем гэта ў камедыйных спектаклях, напрыклад, у Дзмітрыя Бранцава, які ўзначальвае балетную трупу Музычнага тэатра імя Станіславаўскага і Неміровича-Данчанкі ў Маскве. У яго апошніх балетах, што маюць цягу да эстрадных мініячур, аднаактовых навел, такіх, як «Дзевяць танга і Вах» ці «Каўбоі» (на музыку Рапсоды ў блюзавых тонах Гершвіна), гратэск перапрацаваецца ў голае трукацтва, тэхнічны прыём пачынае прэваліраваць над вобразнай сутнасцю.

Між тым пры самых нязначных спрыяльных умовах выразнасць акадэмічнай балетнай сцэны ва ўсім багацці сваіх сучасных магчымасцей знаходзіць сваё пацвярджэнне зноў і зноў. Аб гэтым красамоўна сведчаць, напрыклад, лепшыя новыя балеты Ленинградскага тэатра оперы і балета імя Кірава — «Браняносцаў «Пацёмкін» (на музыку Аляксандра Чайкоўскага) і «Віцязь у тыгравай шкуры» (музыка Аляксея Мачаварыяні), пастаўленыя галоўным балетмайстрам Алегам Вінаградавым. Тут бачацца контуры новай харэаграфічнай эстэтыкі, якая абавіраецца на новыя паняцці аб сцэнічнай прасторы і своеасаблівым харэаграфічным «жывапісе». Тут перамагае высокая эстэтыка шматпланавай умоўнасці і сімволікі балетнага жанру.

Тамара ГРУМ-ГРЖЫМАЙЛА, мастацтвазнавец.

ЗНАЁМЦЕСЯ:

ТЭАТР САТЫРЫ І ГУМАРУ «ХРЫСТАФОР»

ГАЛОЎНАЯ ЗБРОЯ — СМЕХ

У Міністэрства культуры рэспублікі прыйшла скарга: «Патрабуем спыніць дзейнасць новастворанай тэатральнай трупы пад дзіўнай назвай «Хрыстафор». Што гэта за Хрыстафор такі з'явіўся ў Беларусі? Ну хай бы сабе Лявон! Мы думалі адпачыць, пасмяяцца. Заплацілі па 2 рублі 50 капеек за білет. А ў выніку пайшлі адтуль з сапсаваным настроем. Што яны паказваюць народу? Думаюць, што перабудова — дык усё можна! У гэтым тэатры асмейваюць усіх і ўся. І наша кіраўніцтва, і гандаль, і школу, і мастацтва. Іх з'едліва сатыра на савецкую медыцыну і нашых медыкаў закранула мяне за жывое. Я сам доўгі час працую ўрачом. Усім вядома, што толькі ў нас бясплатная медыцына. Гэта вялікая завава сацыялізму. А асобныя недахопы ёсць. Дзе іх няма? Дык чаго рагатаць?»

Так што, дарагія таварышы, патрабуем навесці парадак на сцэне». І подпісы.

Вось такая суровая скарга. Дарэчы, яна не адзіная. Як аказалася, іх сабралася ўжо некалькі. Ад людзей, якія пакрыўдзіліся на «Хрыстафора», палічылі закранутым гонар мундзіра, паглядзеўшы праграму мінскага тэатра сатыры і гумару «Хто — каго?».

Дык што ж гэта за «Хрыстафор», які замест таго, каб смяшыць, забавляць, цешыць людзей — злуже іх, абражае да слёз і прымушае пісаць такія вострыя абурэнні п'ямі?

...З вядучымі акцёрамі «Хрыстафора» Яўгенам Крыжаной-

скім і Юрыем Лясным я сустрэлася неўзабаве пасля першых гастрольных тэатра за межамі рэспублікі. Да пачатку спектакля было яшчэ каля дзвюх гадзін, але ўся трупа працавала: музыканты і канферансье ля мікрафонаў; артысты за кулісамі танцавалі, ніхто не грэваў і чарнавой работай.

— Не здзіўляйся, — папярэдзіў мяне Ю. Лясны. — У нас няма рабочых. Увесь штат — 15 чалавек. Таму кожны сумашчае творчую пасаду з тэхнічнай. Я, напрыклад, акрамя таго, што вядучы артыст, яшчэ і дырэктар. А Яўген — асістэнт рэжысёра. Мы на гасразліку. Як папрацаваў — так і атрымаў. Зарабляем, між іншым, вельмі прыстойна. Аднак жа і заняцасць, і адказнасць не параўнаць з тымі, што былі ў нас у акадэмічным тэатры.

Яўген Крыжанойскі і Юрый Лясны, да ведама чытача, не з тых, каго называюць няўдачнікамі. Хутчэй наадварот. Ім абодвум моцна пашанцавала. Пасля інстытута запрасілі ў трупу славуэта купалаўскага тэатра. Тут раскрыўся камедыйны талент Яўгена Крыжанойскага, які сыграў нямала галоўных роляў у спектаклях. Пра яго многа пісала прэса. Не на апошніх ролях таксама быў і Юрый Лясны.

На гром сярод яснага неба было падобна рашэнне гэтых артыстаў пакінуць свой тэатр, бо з купалаўскім, бадай, ніхто яшчэ сам не расставіўся. Беспрэцэдэнтны, як кажуць, выпадок.

Яны забралі з сабой і яшчэ аднаго артыста — Генадзя Давыдзку.

— Наш «Хрыстафор» пачаўся на кухні ў Генадзя, — расказвае Я. Крыжанойскі. — Мы збіраліся ў яго на кубачак кавы, разыгрывалі інтэрмедзія Менавіта там і выспела думка зрабіць такі тэатр. Тым больш, што расло з гадамі ўнутранае незадавальненне сваёй работай у купалаўскім тэатры. Хаця былі асобныя ўдалыя работы ў калектыва, але адчувалася, што тэатр — у заняпадзе. І гэта не толькі мой родны купалаўскі. Гэта нейкая агульная тэндэнцыя. Што зараз адбываецца ва ўсіх сферах жыцця? Бурліць жыццё. А тэатр моўчыць альбо спазняецца скажам сваё слова. Ці ідзе след за газетамі, публіцыстыкай.

«Тэатр сатыры і гумару!» — паблагліва паглядвалі тады на хлопцаў акадэмісты. — Гэта не сур'ёзна, — аднадушна вырашылі яны.

Але ж малады энтузіясты да слоў перайшлі да спраў. Знайшлі дах над галавой і пачалі рэпетыцыі. Штодзень збіраліся ў 11 раніцы. І да позняй ночы не разыходзіліся. Надзвычай суровы расклад дня не ўсе вытрымалі. Некаторыя проста не змаглі працаваць у такім напружаным рытме, пакінуўшы «Хрыстафор». Да таго ж, як аказалася, гумар і сатыра — цяжкія жанры: трэба ўмець і правізаваць, спяваць, танцаваць і г. д. Быць універсалам.

«Пішу слова «Бе-ла-русь». Пішу слова «ве-се-ла», «ці-ка-ва», — нягучна і распеўна цягнулі малыя, дапамагаючы сабе гэтым выводзіць літары за літарай склады ў шыхтах. Справіўшыся з такой нялёгкай для іх задачай, першакласнікі па просьбе настаўніцы Ларысы Адамовіч сталі прыпамінаць словы з гукам «ц», вызначалі зычныя і галосныя літары, правялі гульню «Прабегі па каляровых сцяжынках» — словам, займаліся весела і з захапленнем. І, чуючы іх прыгожую і правільную мову на ўроку, няспынны гоман на пераменках, не верылася, што яшчэ некалькі месяцаў назад многія з іх на беларускай мове зусім не гаварылі. Нямала даваўся прыклад старанняў калектыву 72-й мінскай школы, каб сабраць гэтых хлапчукоў і дзяўчынак у першым беларускім класе. Іншыя бацькі па некалькі разоў то прыносілі, то забіралі заяву з просьбай аб залічэнні малогі ў беларускі клас. Падтрымку знайшлі ў сваіх былых выпускнікоў: Ірына Маміева і Сяргей Яковін у ліку першых прывялі сваіх Крысціну і Рыгорку ў 1 «А». Усе разам пастараліся, каб клас быў утульным, добра аформленым нагляднымі дапаможнікамі, каб у дастатку быў розны дыдактычны матэрыял.

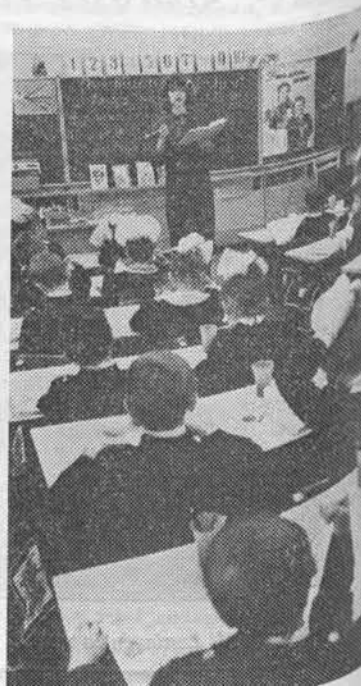
Не толькі пра сённяшні дзень 1-га «А» і знешні антураж думаюць у школе № 72, але і пра далейшы лёс дзяцей з гэтага класа. А таму многія настаўнікі заселі за кнігі і зрабілі прыкметныя поспехі.

Але нават пры вялікім энтузіязме ў рамках толькі школы нельга дасягнуць пералому ў поглядах на родную мову. Дырэктар школы Ніна Астроўская з горнічым

гаворыць пра яе заняпад. Яна лічыць, што яшчэ вельмі нязначна садзейнічаюць школе пісьменнікі, творчая інтэлігенцыя. Хацелася б, каб не гасцямі, а сваімі людзьмі сталі яны ў калектыве, дапамагалі ў канкрэтных справах, напрыклад, узяўся б хто-небудзь весці бацькоўскі гурток беларускай мовы. Ніна Іванаўна ўпэўнена, што жадаючых наведваць яго было б нямала, а значыць прасцей было б набіраць дзяцей у 1-шы «А» ў наступным годзе. Словам, само па сабе адраджэнне роднай мовы не адбудзецца, і мяняць сітуацыю можна толькі канкрэтнымі справамі.

НА ЗДЫМКАХ: першая кніжка; Ларыса АДАМОВІЧ вядзе ўрок у 1-м «А» класе.

— У нас чамусьці прынята лічыць сатыру і гумар — эстраднае жанры — амаль што другім гатункам у параўнанні, скажам, з драмай, — разважае Юген Крыжановскі. — Гэта ў іхорані напярэкі. Сатыра і гумар ва ўсе часы былі магутнай зброяй у барацьбе з заганами як грамадскімі, так і чалавечымі. «Асмяянае зло ўжо не ёсць зло». Альбо вось яшчэ: «Нацыя, якая не можа смяцца над сабой, — мёртвая нацыя». Смах ачышчае. Смах — лекар. У нас, дарэчы, нягледзячы на тое, што ідзе перабудова, цапкавата з гумарам і сатырай. Яны існавалі заўсёды, гэта так. Але часцей за ўсё на бытавым узроўні. З усіх бакоў высмейвалася сфера паслуг, трыбуна прадзвіжчыцы і злосныя жонкі, гандляры на рынку і г. д. Але за апошнія 3—4 гады так многа даведаліся пра сваё грамадства, пра сябе, пра механізм грамадскага застою, што стала не да смеху.

Тэатр, з якім я вас сёння знаёмлю, па сутнасці, перажывае пакуль што перыяд свайго стаўлення. Сфарміравалася трыпа, дзе сабраліся аднадумцы. Акрамя вядучых артыстаў, пра якіх я ўжо казала, тут выступае Аляксандр Нікітчанка, прафесіянал у эстрадна-цыркавым мастацтве, Сяргей Кравец, ваякаліст-парадыст, мінскі бард Анатоль Дзюк і музычная група. Галоўны рэжысёр — Міхаіл Казакоў; мастацкі кіраўнік — Уладзімір Перцаў з'яўляецца і аўтарам пародый і інтэрмедый для «Хрыстафора». Вельмі цікавы і перспектывны творчы калектыв. За год свайго існавання далі каля 200 спектакляў, выступалі на гастролях у ГДР, Ленінградзе, выступалі з адзінаццаці тэатрам «Камедыям», прычым удзел у фестывалі палітычнай сатыры ў Маскве, дзе занялі першае месца сярод па-

добных калектываў. За такі кароткі час дастаткова ўз'яўлена заявілі пра сябе.

Тэатр тэатра, можна сказаць, акрэсліваецца. «Хрыстафор» дае стабільны прыбытак дзяржаве. Пустых месцаў у зале не бывае. Ёсць свой глядач. Міністэрства культуры, у сваю чаргу, мае намер надаць гэтай тэатру статус дзяржаўнага. Думаецца, што ў любым выпадку такі тэатр вельмі патрэбны нашаму гораду.

Спектакль «Хто — каго», які мне давялося паглядзець у «Хрыстафоры», ідзе дзве гадзіны. Гэта своеасаблівае мазаіка, набор нумароў, не звязаных паміж сабой па сэнсу. Увогуле зала рагоча бесперапынна. Праглынае і тонкі гумар, і гумар з барадой! Дэфіцыт жанру, казалі б у такім выпадку крытыкі. Сапраўды востры дэфіцыт.

Да гонару артыстаў тэатра «Хрыстафор», якія ўдыхнулі ў яго жыццё, яны няблага разумеюць, што зрабілі яшчэ толькі першы, нясмелы крок у ажыццяўленні сваіх праектаў і задум.

— Усё толькі пачынаецца, — кажа Я. Крыжановскі. — Нам патрэбны яшчэ акцёры яркага камедыйнага даравання. Такую трыбуну, якую мы маем, каб весці гаворку з сучаснікам, неабходна выкарыстоўваць з годнасцю. Рыхтуем праграму «Вячэрні Мінск», «Батлейка», збіраемся падрыхтаваць камічную оперу «Перабудова і новае мысленне», дзе будзе скарыстаны беларускі матэрыял.

Менавіта свой, нацыянальны каларыт, свае, не ўзятыя напратку ў суседзяў тэмы і праблемы, якія стануць у далейшым матэрыялам для рэпрыз і інтэрмедый, і павінны прынесці найбольшы поспех гэтай калектыву, зрабіць яго яшчэ больш папулярным, любімым і аўтарытэтным у гледача.

Таццяна АНТОНАВА.

ДЗЕ МАГЛО Б ЗНАЙСЦІ ПРЫТУЛАК БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА КУЛЬТУРЫ Ў ВІЛЬНІ?

БАЗЫЛЬЯНСКІЯ МУРЫ

На ўстаноўчым сходзе Таварыства беларускай культуры, што заснавалася пры Літоўскім фондзе культуры ў Вільні, было выказана многа пажаданняў у адрас новага згуртавання беларусаў у Літве. Аднак, зацверджаная яшчэ ў снежні мінулага года, гэта грамадская арганізацыя дагэтуль не мае свайго кута. На тым сходзе выказваліся і надзеі, што таварыства магло б знайсці прытулак у старажытных мурах былога базыльянскага кляштара, які, дарэчы, мае глыбокія традыцыі ў беларускім нацыянальна-вызваленчым руху, быў некалі адным з цэнтраў беларускай культуры ў Вільні.

Праходзячы па вуліцы Вялікай (Дзіджоі) каля філармоніі ў бок Вострай Браны, міжволі кідаеш позірк на прыгожы помнік віленскай архітэктуры, збудаваны ў традыцыйна позняга барока. Гэта вароты ў былы уніяцкі кляштар ордэна базыльянаў. Але да базыльянаў, якія прынялі кляштар у сваё валоданне па загаду караля Жыгіманта III у 1608 годзе, тут знаходзіўся праваслаўны манастыр з царквой св. Тройцы.

На працягу XV і XVI стагоддзяў манастыр быў своеасаблівым культурным цэнтрам беларускага насельніцтва літоўскай сталіцы, бо пры ім існавалі балыніца, школа, а затым і друкарня. Збудаваны ў XIV стагоддзі, царква і манастыр былі драўлянымі. У Вільні тады яшчэ амаль зусім не было мураваных будынкаў. Толькі ў пачатку XVI стагоддзя гетман Вялікага княства Літоўскага князь Канстанцін Астрожскі, гарацы прыхільнік праваслаўя, як удзячнасць богу за перамогу над маскоўскім войскам пад Оршай на месцы спархнелых ужо драўляных царкваў св. Міколы і св. Тройцы збудаванне мураваных.

Ордэн уніяцка-базыльянаў валодаў гэтым аб'ектам ажно да скасавання Брэсцкай царкоўнай уніі на тэрыторыі Рэскай імперыі ў 1839 годзе, а тады быў аддадзены праваслаўнай царкоўнай іерархіі. У другой палове XIX стагоддзя тут была створана праваслаўная духоўная семінарыя, якая існавала да другой сусветнай вайны. У ёй вучыліся пераважна беларусы, выхадцы не толькі з Віленскага краю, але і з усёй Заходняй Беларусі.

Цікава, што яшчэ ў пачатку XIX стагоддзя царскі рэжым часткова ператварыў гэты будынак у турму, дзе трымалі палітычных зняволеных, якія выступалі супраць самадзяржаўя, супраць анексіі Літвы і Польшчы. У іх ліку знаходзіўся і класік польскай літаратуры — паэт Адам Міцкевіч. Яго трымалі тут у 1823—1824 гадах пасля вядомага працэсу над удзельнікамі прагрэсіўных арганізацый філаматаў і філарэтаў.

Пачынаючы з XX стагоддзя, самыя глыбокія традыцыі звязваюць гэты будынак з беларускім нацыянальна-вызваленчым рухам. Ужо ў першым дзесяцігоддзі беларускія прагрэсіўныя дзеячы спрабавалі наладзіць сувязі з навучцамі духоўнай семінарыі, абуджалі ў іх нацыянальную самасвядомасць. Многія з іх адмовіліся ад духоўнай дзейнасці, пайшлі вучыцца далей ды папаўнялі

кволяны яшчэ тады рады беларускай інтэлігенцыі.

У 1919 годзе па ініцыятыве віленскага археолага і вядомага грамадскага дзеяча Івана Луцкевіча пры дапамозе групы беларускіх педагогаў менавіта ў гэтым будынку была адчынена першая беларуская гімназія.

Адначасова з гімназіяй, а мо нават крыху раней тут быў адчынены і беларускі прытулак для сірот, у асноўным выхадцаў з сялянскай беднаты. Існаванне прытулку дало магчымасць многім дзецям-сіротам вучыцца ў свайго гімназіі, атрымаць асвету на роднай мове.

Прыблізна ў тым жа часе тут арганізавалася і беларуская аматарская тэатральная майстэрня, якая існавала ў першай палове дваццатых гадоў.

Не менш цесна звязана з будынкам базыльянскага кляштара і гісторыя беларускага гісторыка-этнаграфічнага музея ў Вільні. Музей узнік з багатых прыватных калекцый успомненага ўжо археолага Луцкевіча, які ўсе гэтыя каштоўнасці збіраў на працягу амаль усяго свайго свядомага жыцця. Калі ў Вільні выдавалася газета «Наша Ніва», дык калекцыі захоўваліся пры рэдакцыі. Пра гэта згадваюць многія беларускія паэты і пісьменнікі, якія бывалі ў Вільні і супрацоўнічалі з газетай. Калекцыі складаліся з археолагічных, гістарычных і этнаграфічных экспанатаў, якія мелі дачыненне да ўсёй Беларусі і, у прыватнасці, да Вільні. У іх былі прадстаўлены дужа цікавыя помнікі культуры Вялікага княства Літоўскага. Прыкладам можа быць надрукаваны ў Вільні ў 1588 годзе Літоўскі статут, фрагменты бібліі Скарыны, старадрукі на царкоўнаславянскай мове з кракаўскай друкарні Швейпольта Феоля яшчэ з канца XV стагоддзя, меч віленскага катэдра, старажытная зброя, прадметы археолагічных раскопак, багатая калекцыя слупчых паясоў. Збіральнік гэтых калекцый яшчэ да свайго смерці ў 1919 годзе запрапанаваў стварыць Беларускае навуковае таварыства і перадаць яму ўсе свае багатыя дзея арганізацыі нацыянальнага музея. Дарэчы, і навуковае таварыства звязалася ў сценах старога кляштара, тут нейкі час знаходзілася і Таварыства беларускай школы. Музей разам з багатай бібліятэкай і архівам быў адчынены ў 1921 годзе і існаваў да 1946 года.

У міжваенны час у сценах старажытнага кляштара суіснавалі дзве навучальныя ўстановы — праваслаўная духоўная семінарыя і беларуская гімназія. На панадворку адбываліся сумесныя гульні і спартыўныя спаборніцтвы. Семінарысты наведвалі вечарыны, якія ладзіліся гімназіяй, некаторыя нават удзельнічалі ў гімназічным народным хоры, якім кіраваў тады сціплы выхавальнік інтэрната Рыгор Шырма, а пазней славыты дзеяч нацыянальнай культуры. Суседства гімназіі, музея і ўсяго гэтага своеасаблівага беларускага культурнага цэнтра мела на семінарыстаў уплыў. У выніку сярод часткі выпускнікоў семінарыі аказаліся пазней прадстаўнікі беларускай творчай інтэлігенцыі. Прыкладам

можа служыць народны артыст СССР, вядомы беларускі музыказнавец Генадзь Цітовіч.

Пасля другой сусветнай вайны беларускі цэнтр у базыльянскіх мурах перастаў існаваць. Эрэшт, не было яго і ў якім іншым месцы, бо зусім спынілася ў нашым горадзе грамадскае жыццё сярод тутэйшага беларускага насельніцтва.

Пасля вайны ў кляштары размясціўся педагагічны інстытут, а затым пасля завяршэння будаўніцтва для яго новага гмаху ў раёне Звярынца месца педагагічнага інстытута заняў інжынерна-будаўнічы. Цяпер тут знаходзіцца філіял Каўнаскага політэхнічнага інстытута. Аднак сцены старога кляштара не дужа прыдатныя для размяшчэння ў ім сучаснай вышэйшай навукальнай установы, а тым болей тэхнічнага профілю.

У гэтым часе сякі-такі рамонт тут праводзіўся, але ж яўна недастатковы для поўнай рэстаўрацыі гэтага гістарычнага аб'екта. Нядрэнна былі адрамантаваны званіца і галоўныя вароты. Аднак на сярэдняй частцы варот знікла фрэска, гэтакаса ад фрэскаў на фасадзе царквы хутка нічога не застанецца. Тут шырокае поле дзейнасці для рэстаўратараў.

Новыя павевы, якія прывялі да больш ліберальных адносін да рэлігійных запатрабаванняў насельніцтва, змусілі па-новаму зірнуць і на праблему сённяшняга выкарыстання будынкаў кляштара прызначэння. Грамадскасць дужа зацікаўлена лёсам гэтага архітэктурнага помніка.

Выказвалася думка аб стварэнні ў царкве музея іканалісу з прадстаўленнем у ім ікон розных школ і традыцый, характэрных для розных хрысціянскіх абрадаў. Гэта было ў нейкім сэнсе аб'ядноўваючым пачаткам у агульным рэчышчы далучэння да хрысціянскай маралі і хрысціянскай культуры.

Адносна ўсяго кляштарнага комплексу, дык ён безумоўна павінен быць бы трапіць у распараджэнне Літоўскага фонду культуры. Гэтая арганізацыя даказала, што шчыра спрыяе зберажэнню і развіццю ўсіх нацыянальных культур нашага рэгіёна. Відавочна, неабходна было б улічыць, што і беларуская грамадскасць з надзеяй чакае вырашэння лёсу базыльянскага кляштара з улікам яго традыцый і магчымасці адраджэння ў ім беларускага культурнага цэнтра, які склаўся гістарычна.

Галіна ВОЙЦІК,
кандыдат філалагічных
наук.

НА ЗДЫМКУ: галоўная брама
базыльянскага кляштара.

ДЗВЕ ПЕСНІ У СЭРЦЫ АДНЫМ

Некалі, гадоў мо з трыццаць пяць назад, вершы яго друкаваліся ў абласной гро-дзенскай газеце, а пасля і ў Мінскай. Ёмістая паэтычная падборка Міхася Карпенкі з'явілася і ў «Полымі». Ча-сціцы тады рэдагаваў Максім Танк.

Але так здарылася, што пасля вучобы ў Маскве хлоп-ца з Хоцімішчыны накірава-лі на працу ў Туркменію. Спярша быў адказным сакра-таром газеты «Комсомолец Туркменістана», потым рэ-дактар газет у Краснавод-скай і Кішынёўскай. Кароткая хроніка біяграфія яго пасад-зіла ж колькі там умясцілася ішла гады. Асяроддзе лі-было вялікім і ў тых гара-дах Туркменіі, дзе працаваў наш азіяцкі паціху і пачаў пісаць Міхася Карпенка на рускай мове. Акрамя ўлас-ных клопатаў, жыў і клопа-тамі сваіх туркменскіх ка-

туркменскія калегі Мамед Сейідаў, Шахер Барджакі. Кляпатыліва ставіліся да паэ-тычнай працы нашага земля-ка і супрацоўнікі часопіса «Ашхабад». Яны і зараз — Мікалай Залатароў, Уладзі-мір Пу, Аляксандр Гоўберг, Альберт Палакоўскі — рады кожнаму новаму вершу, што прыносіць Міхася Фядотавіч у рэдакцыю часопіса.

У Ашхабадзе адна за дру-гой выйшлі і многія паэтыч-ныя зборнікі Міхася Кар-пенкі — «Вязоўная галін-ка», «Чырвоны колас», «Мая качавая юрта», «Песня ду-тара»... Дзве кнігі вершаў нашага земляка ўбачылі свет і ў выдавецтве сталіцы Ка-ракалпакі — Нукусе. Збор-нік яго паэзіі пераклаў на туркменскую мову Мамед Сейідаў. Зараз кніга рыхту-ецца да выхаду ў выдавецт-ве «Туркменістан».

...Калі даводзіцца сустра-кацца з паэтам-земляком, то аб чым толькі не перагаво-рыш. І найпершае, з чаго пачынае сам Міхася Фядотавіч, дык гэта гутарка пра тое, што ж дапамагае яму ў пра-цы.

— Еднасць з Беларуссю. Штогод туды, бы на крылах, лячу, — гаворыць Карпенка. — Але ж хіба пакінеш Турк-менію?

Так, яму дапамагае ду-хоўная еднасць з абедзвю-ма рэспублікамі, якія сталі са-роднымі старонкамі. І са-роднымі праўды, дзве песні ў адным паэтычным сэрцы. Піша ён пра Беларусь, піша і пра Туркменію.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

ВЫДАДЗЕНА БЕЛАРУСКІМІ ВЫДАВЕЦТВАМІ

Сёння цяжка сабе ўявіць, як абыходзіліся некалі людзі без такой універсальнай сельскагаспадарчай культуры, як бульба. «Які стол без бульбы! Бульбы не паясі — як галодны». Так кажуць у нас на Беларусі. Здаўна ў беларуса бульба была любімай ежай. З яе гатавалі сотні самых разнастайных страў.

Бульба — каштоўны і незаменны прадукт харчавання. Нездарма яе называюць другім хлебам. Яна з'яўляецца таксама адным з асноўных кармоў у жывёлагадоўлі.

Як правільна вырошчваць бульбу, павысіць яе ўраджайнасць і якасць, як лепш яе захоўваць, больш рацыянальна перапрацоўваць і выкарыстоўваць! Адказы на гэтыя і многія іншыя пытанні дае энцыклапедычны даведнік «Бульба» — першае ў айчынай практыцы выданне такога роду пра бульбу.

Даведнік у сціслай энцыклапедычнай форме ахоплівае шырокае кола звязаных з бульбавадствам тэарэтычных і практычных праблем. Менавіта таму ён будзе карысным не толькі для вучоных і практыкаў-бульбаводаў, але і для самага шырокага чытача — уладальнікаў прысядзібных і садова-агародных участкаў. Аснову даведніка складаюць 2 тысячы артыкулаў. У якасці дадатку ў даведнік уключаны самастойным раздзелам артыкул пра стравы з бульбы (каля 700 рэцэптаў нацыянальнай і сусветнай кухні).

Дарэчы, з бульбы можна прыгатаваць і торт. Гэта нескладана.

Звараную ў мундзірах бульбу абабраць, нацерці. Жаўткі старанна расцерці з цукровай пудрай, змяшаць з нацёртай бульбай, дадаўшы лімонную цэдру, карыцу, соду, масла ці маргарын, узбітыя да пены бялкі і муку. Замясіць цеста, пакласці ў маленькую круглую форму (каб торт атрымаўся высокім), змазаную маслом, і выпякаць у духоўцы каля 90 мінут. Пакласці на блюда і пасыпаць ванільным цукрам. На 10 порцый: 500 грамаў бульбы, 3 шклянкі мукі, 1½ шклянкі цукровай пудры, 2 яйкі,

5 столовых лыжак маргарыну ці сметанковага масла, 1 столовая лыжка карыцы, 2 чайныя лыжкі ванільнага цукру, лімонная (апельсінавая) цэдра, сода. Каларыйнасць 1 порцыі 378 кілакалорый.

Артыкулы даведніка ілюстраваны малюнкамі, чарцяжамі, схемамі, графікамі, асобным тэмам прысвечаны каляровыя ўклейкі.

Даведнік пра бульбу выйшаў у выдавецтве «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя» імя П. Броўкі на рускай мове. Тыраж 25 000 экзemplараў.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

ДАБРАЧЫННЫЯ МАРКІ

Гісторыя паштова-дабрачынных выпускаў марак пачалася ў канцы мінулага стагоддзя ў аўстрыйскім штаце Новы Паўднёвы Уэльс. Ідэя выпуску заключалася ў тым, што да звычайнага наміналу маркі дабаўляўся дабрачынны збор, які ішоў на развіццё медыцынскага абслугоўвання.

У Еўропе першы паштова-дабрачынны выпуск з'явіўся ў Расіі ў снежні 1904 года. Серыя складалася з чатырох паштовых мініяцю з адлюстраваннем Маскоўскага Крамля, помнікаў Мініну і Пажарскаму ў Маскве, Пятру I ў Пецярбургу, адміралу У. Карнілаву ў Севастопалі. Дадатковы збор прызначаўся для дзяцей-сірот воінаў, якія загінулі ў руска-японскай вайне.

У Савецкай Расіі першы паштова-дабрачынны выпуск з'явіўся ў 1922 годзе. Дадатковы збор ад іх продажу ішоў на дапамогу галадаючым. Затым былі выпускі «Філатэлія — працоўным» (1923 год), «У дапамогу пацярпеўшаму ад паводкі насельніцтву Ленінграда» (1924 год), «У дапамогу беспрытульным дзецям» (1927—1929 і 1930 гады). У 1933 годзе серый марак была адзначана Усеагульная філатэлістычная выстаўка. Дадатковы збор ад продажу гэтых серый ішоў на пакрыццё расходаў, звязаных з выстаўкай. У 1976 годзе ў нашай краіне быў ажыццёўлены яшчэ адзін паштова-дабрачынны выпуск. Яго з'яўленне было звязана з падрыхтоўкай XXII летніх Алімпійскіх гульняў. Тады за перыяд з 1976 па 1980 год было выдадзена 73 маркі і 6 блокаў з алімпійскім сюжэтам і дабавачным коштам. Усе дадатковыя даходы ад продажу гэтых марак паступі-

лі ў фонд аргкамітэта Алімпійскіх гульняў 1980 года ў Маскве.

Летась у нашай краіне ажыццёўлены новы паштова-дабрачынны выпуск, які складаўся з трох марак і блока. Дадатковы даход ад продажу гэтага выпуску пойдзе ў Савецкі фонд культуры.

Гэта пакуль першы такі выпуск. Не зусім звычайна падобны сюжэты марак серый. На іх рэпрадуцыраваны творы мастацтва, якія падарылі Савецкаму фонду культуры замежныя грамадзяне і савецкія людзі.

З асабістай налекшай народнага мастака РСФСР Я. Лансерэ перададзены партрэт яго жонкі работы славаўтай мастачкі Зінаіды Серабраковай. Гэта карціна на марцы, што адкрывае серыю, яе намінальнае сэр'ё, яе намінальнае 10 + 5 капеек. Наступная марка з рэпрадукцыяй карціны мастака К. Лебедзева «Баярыня разглядае рысунак для вышыву». Палатно гэта было напісана ў 1905 годзе. Карціна — дар барона Э. Фальц-Фейна з Ліхтэнштэйна Савецкаму фонду культуры. На трэцяй марцы — карціна рускага жывапісца М. Багданава-Вельскага «Талент» (1910). Савецкаму фонду культуры яна была падаравана амерыканскім бізнесменам донатарам А. Хамерам разам з іншым творам гэтага ж мастака «З прашэннем».

Серый завяршае паштовы блок з адлюстраваннем іконы «Тройца» наўгародскай школы (праца канца XV — пачатку XVI стагоддзяў), напісанай для Сафійскага сабора. Ікона была падарана пані Б. Рафелер Савецкаму фонду культуры ў час візіту М. С. Гарбачова ў ЗША ў канцы 1987 года.

Леў КОЛАСАЎ.

спорт

Маладыя наступаюць. Усё часцей і часцей новыя імёны спартсменаў з'яўляюцца ў спісах пераможцаў. Хто, напрыклад, мог прадбачыць, што на першых этапах усесаюзнай мнагадзённай веласіпеднай гонкі на прызы газеты «Чарноморская здравніца» лідэрства захапіць Сяргей Купрыяновіч з Бабруйска?.. А тут у паўсілы ніхто не будзе выступаць: спаборніцтвы з'яўляюцца адным з адбяральных этапаў да велогонкі міру.

У матчы першынства краіны па гандболу паміж камандамі СКА (Мінск) і ЦСКА (Масква) беларускія спартсмены выступалі супраць вопытных сапернікаў маладзёжным саставам. Але гэта не перашкодна мінчанам атрымаць перамогу ў прынцыповай сустрэчы з лікам 28:25.

Нямала маладых хакеістаў было ў складзе мінскага «Дынама», якія гасцілі ў Польшчы. Дынамаўцы згулялі два таварыскія матчы са зборнай гэтай краіны. У першай сустрэчы зафіксавана нічыя — 3:3. Другі матч мінчане выйгралі з лікам 4:3.

У значна абноўленым складзе пачала першынство краіны па футболе каманда мінскага «Дынама». Цімашэнка, Кашанцаў, Расіхін. Вось далёка не поўны пералік маладога папаўнення флагама беларускага футбола.

Праўда, і «старая гвардыя», як кажуць, не падводзіць. Узяць хаця б спаборніцтвы ў Таліда за Кубак свету па барацьбе. Савецкія спартсмены заваявалі ганаровыя трафей. Тут вызначыліся гродзенцы — Шамсэдзін Абасаў і Анатоль Федарэнка — лідэры каманды СССР.

А ў Боне маднейшыя барцы 16 краін вялі барацьбу за «Вялікі прыз ФРГ». Тут вызначыўся мінчанін К. Маджыдаў. Ён заняў першае месца.

Цуд-ручнікі, срабрыста-белыя, святочныя, сэрца радуецца ад майстэрства народнага. Усё, што бачыць майстрыха прыгожага на родных палях, лугах, лясах, закладзе ва ўзор тканага ручніка ці поспілку.

У вёсцы Макраны Мінскай вобласці жыве і працуе таленавітая ткачыца Ганна Палішчук, якая не толькі валодае сакрэтамі ткацтва, але і вышывае. Яна клапатлівая маці, цудоўная гаспадыня. Працуючы брыгадзірам майстрых-надомніц Слуцкай фабрыкі мастацкіх вырабаў, перадавала свой вопыт і веды маладым. Рысунак для тканага вырабу Ганна Іванаўна складае сама, беручы за аснову беларускі арнамент, захоўваючы традыцыйнае, адкідаючы наноснае, дадаючы новае, сучаснае, падказанае жыццём і ўласнымі назіраннямі. Вырабы Г. Палішчук часта зацвярджаюцца на мастацкім савеце як творы мастацтва. Каб быць тонкім мастаком, трэба многа ведаць і ўмець, валодаць законам кампазіцыі ў ткацтве, адчуваць прапартыі асобных дэталей узору. Ганна Іванаўна ўзоры выношвае ў сабе, не робячы замалёвак. Часта яны сняцца ёй. «Адпачываю і маладзею, калі працую і ствараю новы ўзор», — гаворыць яна.

Вытканыя рукамі Ганны Іванаўны ручнікі на адлегласці здаюцца залатымі. Толькі ўзяўшы ў рукі, бачыш, што вытканыя яны з ільняных ніцей. Вырабы яе экспануюцца на пастаянна дзеючай выстаўцы ў Ялце, на ВДНГ СССР і ў гістарычным музеі ў Маскве, у Дзяржаўным мастацкім музеі ў Мінску і ў іншых месцах.

НА ЗДЫМКУ: Ганна ПАЛІШЧУК каля свайго дома ў вёсцы Макраны.

А. КРАСІЧКАВА.

ЦІКАВА ВЕДАЦЬ

БЕЗГАЛОСАЯ ПТУШКА

У БССР налічваецца больш за 250 пар чорных буслоў, занесеных у Чырвоную кнігу. Асноўнае месца канцэнтрацыі гэтых асцярожных птушак — Гомельская вобласць (102 пары). Далей ідуць Брэсцкая — 49 і Мінская вобласць — 46 пар. А вось у Гродзенскай і Магілёўскай абласцях чорны бусел з'яўляецца дзіўнай і мала каму вядомай птушкай.

Цікава, што як чорны, так і белы бусел безгалосая птушка. Але разумеюць яны адзін аднаго з дапамогай шчоўкання дзюбай, прычым па-рознаму, у залежнасці ад акалічнасцей. І толькі птушаняты, выпрошваючы корм, даволі гучна пішчаць. Голас знікае ў іх паступова — па меры таго, як яны становяцца дарослымі.

У некаторых еўрапейскіх краінах захаваліся звычай: у дзень калі ў сям'і з'явіўся нованароджаный, над домам вывешваюць флаг з адлюстраваннем белага бусла, які нясе ў дзюбе світае немаўля. У беларусаў белы бусел — бусел, у дыялектах Ленінградскай і Пскоўскай абласцей — каліст. Каліст — стара-рускае мужчынскае імя грэчаскага паходжання, якое азначае «самы прыгожы», а Каліста (Аліса, Аля) — жаночае імя з тым жа значэннем. Дарэчы, белы колер у славянскай міфалогіі азначае свяшчэнны колер, колер шчасця і ўдачы.

І. ШПАДАРУК.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Індэкс 63854. Зак. 412